

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

MEHDİ TANRIKULU / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 9735/12)

KARAR

Madde 10 • İfade özgürlüğü • Bir terör örgütü lehine propaganda yapma nedeniyle bir kitabın editörünün cezaya mahkûm edilmesi • Uygun ve yeterli gerekçelerin bulunmaması

STRAZBURG

5 Mayıs 2020

KESİNLEŞME TARİHİ

5 Ağustos 2020

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

Mehdi Tanrıkulu / Türkiye davasında,

Başkan,

Robert Spano,

Hâkimler,

Marko Bošnjak,

Valeriu Grițco,

Egidijus Kūris,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli,

Saadet Yüksel

ve Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 3 Mart 2020 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda, aynı tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan Mehdi Tanrıkulu'nun ("başvuran"), 16 Ocak 2012 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Mahkemeye yapmış olduğu başvuru (No. 9735/12) bulunmaktadır.

2. Başvuran, İstanbul Barosuna kayıtlı Avukat İ. Akmeşe tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, terör örgütü lehine propaganda yapma nedeniyle hakkında açılan ceza davasından dolayı ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

4. Başvuranın ifade özgürlüğü hakkına yapıldığı iddia edilen ihlale ilişkin şikâyet, 18 Ocak 2017 tarihinde Hükümete bildirilmiş ve başvurunun geri kalan kısmının, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 54. maddesinin 3. fıkrası uyarınca kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran, 1965 doğumlu olup, İstanbul'da ikamet etmektedir.

6. Başvuran, olayların meydana geldiği tarihte, TEVN yayınevinin imtiyaz sahibi ve editörü idi.

7. İstanbul Cumhuriyet Savcısı, 17 Kasım 2006 tarihli iddianameyle, başvuranı, 2006 yılının Ekim ayında ilgilinin yayınevi tarafından yayımlanan, “*Kapitalizmin Emperyalist Sürecinde Kürt Özgürlük Hareketi ve PKK'nın Rolü*” başlıklı bir kitabın içeriği nedeniyle terör örgütü lehine propaganda yapmakla suçlamıştır. Cumhuriyet Savcısı, bu bağlamda, yukarıda belirtilen kitabın 11, 69, 82, 85, 87, 88, 89, 90, 97 ve 103. sayfalarında bulunan bazı kısımların PKK'ya (Kürdistan İşçi Partisi, yasa dışı silahlı örgüt) övgü ve bu örgüt lehine propaganda teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

İddianamede belirtilen kısımların yer aldığı, kitabın ilgili paragrafları aşağıdaki gibidir:

“ 11. sayfa: (...) Kürt halkının tarihsel yaşamındaki, kapitalizmin emperyalist devreye gelmesine dek olan süreçteki tarihsel varlığına değinip, kapitalizmin emperyalist safhasında, Kürt halkının emperyalist güçlerce parçalara ayrılışı ve bilhassa Türkiye Cumhuriyeti içinde kalan Kürt halkının konumu, ve de Kürt halkının devamlı isyan ve direnişlerinin sürdüğünü, özellikle bu son 29. diye adlandırılan direniş savaşıyla PKK'nın Kürt Özgürlük Hareketi'ndeki, Kürt halkının çoğunluğunun istek ve arzularını temsil ettiğini, PKK'nın bu hareketin taşıyıcısı ve bu hareketin temel politik iradesi olduğu, ve de hareketteki taşıyıcı ve öncü rolü,

silahlı savaşı, Kürt Özgürlük Hareketi'ne Türkiye hâkim karşıt güçlerin ve devletin resmi tutumu, bu hareketi terör olarak adlandırması (...); ve de emperyalist devletlerinin ve Türk Devleti'nin anti terör politikalarının ana amaç ve pratikteki işleyişi, terörün tarafları ve işleyiş şekilleri, Türkiye sorumlularının çözümünden kaçışının objektif olarak nafıleliği, savaşın sebep olduğu Kürt halkının inkârılığı tarihsel bir yanlışlık olduğunu ve her yönlü ve her iki taraf için de, bilhassa tüm Türkiye halkı için bir yıkım olduğu, demokratik çözümün kaçınılmazlığı ve çözüm için bugünkü şartlardaki her iki taraf için olumlu ve olumsuzluk olasılıkları diyalektik tarihsel materyalist bir metotla, savaşı yürüten tarafların objektif ve subjektif yapısı ve koşulları, ve de bu kanlı, kirli savaş analiz edilip, karakterize edilecek. ”

“ 69. sayfa: Burada görülebilecek diğer bir durum, Kürt halkının o zamandaki ne objektif ne de subjektif koşullarının bir Kürt halk kurtuluş hareketinin başarı şansının olmadığı ortaya çıkıyor. Bu şekilde Kürt halkına kalan tek alternatif çıkar yol, ya demokratik siyasi bir mücadeleyle içinde bulundukları devletin halklarıyla, kendi kimlikleriyle eşit haklarda (...) bir bütünleşmeye (entegrasyona) gitmektir, ya da bu durum hâkim sınıf güç odaklarınca red edilip, demokratik yol gelişemediğinde, yani bu beklenen integrasyon güç odaklarınca önlediği, imkânsızlaştığı takdirde, tekrar özgürlük için direnmeye, savaşa geçmek kalıyor ki, bu ikincisini Kürt halkı ile A. Öcalan başkanlığında bugün halen pratikte sürdürüyor. ”

“ 82. sayfa: Şimdiye kadar ki direnmelerinde (Cumhuriyet'ten itibaren 28'den fazla direnmenin olduğu söyleniyor) başarıya ulaşamayan Kürt halkının Özgürlük mücadelesinin demokratik yolu tıkanığında, ve de Kürt halkının susup Türk kalmak istemediğinden, kendine tek kalan yol devamlı direnmek kalıyor. Bunu teorik olarak iki şekilde uygulayabilirdi. Ya Türkiye işçi sınıfı ve tüm demokratik güçleriyle birlikte ve demokratik-politik bir yolla, özgürlük hareketini sürdürecekti, bu yol da temelde Kenan Evren Cuntası'yla kesildi. İkincisi ise silahlı gerilla savaşıyla ki, Kürt halkının çoğu (...) PKK öncülüğündeki bu ikinci yolu seçtiği görülüyor. ”

“84. ve 85. sayfalar: Başlangıçta kendilerine “Apocu” diyen, A. Öcalan liderliğindeki ideolojik bir grup PKK'yı 1978'de kuruyor. 1980'e gelindiğinde, Kenan Evren Cuntası, faşizan pratiği ile artık tamamen Türkiye de kendine

demokratik bir mücadele imkânı, yolu göremeyince, PKK 1984 yılında silahlı gerilla savaşına başlamış.

Önceleri küçük bir grup olan bu örgüt zaman içinde taraf kazanarak gittikçe büyümeye başlamış, 1999'a gelindiğinde açıkça görüleceği gibi, silahlı savaş süreci koşullarında Kürt Özgürlük Hareketi'nin ağırlığını elinde tutan ve Kürt halkının çoğunluğunun desteğini sağlayan PKK olmuştur.”

“ 87. sayfa: Sayın A. Öcalan'ın dava duruşmasındaki tutumu ve barışçıl, demokratik çözüm önerileriyle ve direnmelerin demokrasi içinde sürdürülmesini, ve de en önemlisi, Kürtlerin her dört parçada içinde bulundukları halklarla birlikte yaşamaları ve birlikte demokrasiyi eşit haklarda geliştirmesi gibi savunması ve açıklamalarıyla PKK'nın biriktirdiği tecrübesiyle gerçekçi bir strateji ortaya koyduğu söylenebilir.

(...) Bu geliştirilen demokratik çözüm yolu, bilhassa demokratik konfederalizmin ortaya atılışı ve Cumhuriyet'in demokratleşmesi tezleri tüm Kürt halkının isteklerine cevap verdi. Artık bu tezlerde Kürt halkının hemen neredeyse tamamı mütabık oldu ve PKK'nın Kürt özgürlük hareketi taşıyıcılığı tüm diğer legal ve illegal Kürt örgütlerinin, kuruluşlarının, bireylerinin taşımak istediği Kürt özgürlük hareketiyle temelde bütünleşti. Hareketin halka mal edilmesi, objektif olarak, yani istenmese bile, PKK'nın kurucusu ve önderi olan A. Öcalan'ı tüm Kürt halkının lideri olarak bir doğallıkta Kürt halkıyla bütünleştirdiği görülüyor. Artık Kürt halkı “Öcalan siyasi irademdir” diye baskı ve engellemeler de olsa, açıkça korkmadan eylemlerini sürdürüp, çok katımlı ve görkemli Newroz'unu paralel kutlamaktadır. Roj-TV'nin yansıttığına göre; “Öcalan siyasi irademdir” imza kampanyası 3 milyonu bulmuştur. Bu durum ve gelişmenin gösterdiği, en azından yaşamda görüldüğü gibi, PKK devamlı ürettiği demokratik çözüm fikirleriyle, aynı fikirsellik içinde olan halkı ile bütünleşerek, kendi tarafınca demokratik bir çözümün olgunlaşmasını hazırlamıştır. Kalan karşı tarafların, yani Türkiye hâkim güçlerinin ve Batı'nın, bilhassa ABD'nin tutumudur. ”

“ 88-90. sayfalar: PKK, kendini dışa vurduğu kadarıyla ve bütün hareketlerinin kamuoyuna yansıdığı görüntülerine bakıldığında yani Türkiye içi ve dış, bilhassa Avrupa'daki basın yayın ve Kürt halkının çeşitli eylemleri taranıp göz önünde bulundurulup, bir analiz yapılacak olursa, PKK hem bir parti olarak, hem de sempatanları üzerinde ve aynı Kürt halkının özgürlük hareketini yürüten diğer örgütlerdeki etkinliği ile, (...) tüm Kürt özgürlük hareketlerindeki iradi önderliği

durumu, yönlendirici etkenliği ve genel belirleyici ve eylemlere sürükleyiciliğindeki özgürlük savaşçılığı bilinci, taktik ve stratejilerindeki permanent koşullara göre değiştirip, yenilenmedeki becerisi çokça aksaklıklar ve yanlışlıklarla birlikte zaman sürecinde kararlı ve gerçekçilik içinde yürütebilmektedir. PKK kuruluşundan bugüne kadar kendini, kendi iç örgütsel, Türkiye'nin, Ortadoğu'nun, ve de dış Batı-Devletlerinin koşullarına göre kendisini devamlı yeniden yapılandırıp hem örgütsel, hem de eylemsel olarak yenilenmesini büyük yanlışlıklarına ve kayıplarına rağmen yürütmekte olduğu gözüküyor. Mesela pratikte dışa vurulduğu kadarıyla, gidişattaki gelişmelere bakıldığında, gerek A. Öcalan'ın savunmalarındaki açıklamalarından, açıkça ve savunmalarındaki özeleştirisinden, gerekse İmralı'dan verdiği açıklamalarıyla, ve de Öcalan'ın fiilen örgütte olmaması durumunda PKK'nın, ufak ayrılıklar ve çelişkiler dışında karşıtlarının beklediği gibi dağılmaması, kadrolarının bazı ufak gruplar hariç aşırı birbirine düşmemesi, Kürt halkına daha da inmesiyle PKK'nın Kürt hareketini artan bir hareketlilikle sürdürebilmesi, ve de PKK'nın devresel olarak, yani yeni şartlara göre kendini yeniden yapılandırıp canlı ve ortamına uygun direnir ve kararlı tutabilmesi, gene A. Öcalan'ın yerine başka bir alternatif başkan getirmemesi, Öcalan'ı devamlı PKK'nın iradesi, değişmez başkan olarak tutması, PKK'nın bu savaşta subjektif öncü gücünü, kararlılığını gösteriyor.

ABD'nin ve Türkiye'nin devamlı PKK'yı destabilize ettirip parçalama ve yöneticilerini birbirine düşürmesi çabası, bilhassa son zamanlarda A. Öcalan'ı bu hareketten devre dışı bırakması taktikleri çabasına PKK halen gelmedi, bilakis PKK kendi başkanını PKK'nın kurucusu ve yaratıcısı ve tabii başkanı olarak tutup sürdürdüğü ve pratikte hala sürdürdüğü görünüyor.

(...)

Subjektif faktörün birinci kuralı, bir özgürlük hareketinin başarıya ulaşabilmesi için, bu hareketi taşıyacak örgütün niceliksel ve niteliksel bilinçli, kaliteli olması ve yığınları sürdürdüğü özgürlük hareketine katabilmesidir ki, PKK'da bu olanak pratiğinde yansıdığı kadarıyla görülüyor ve vardır. İkincisi; karşıtının ve karşıtını destekleyen dış güçlerin objektif ve subjektif koşullarını iyi değerlendirip hareketliliğini sürdürmesidir. Üçüncüsü kendine devamlı destek sağlayabilecek katmanları kazanması, en azından bu katmanları kendine düşman etmeden, onları nötralize etmesidir. PKK, çok eksik ve yanlışlıklarına rağmen, tam gerçek bir tahmin yapılamayacağı halde, (zira halen illegal bir örgüttür), yalnız dışa vuran

görünümle (fili hareketleriyle) ve A. Öcalan'ın savunmalarına göre söylenebilir ki, Kürtlerin çoğunluğunu halen bu özgürlük savaşına sürükleyebiliyor. Kürt özgürlük hareketini demokratik ve legal yürüten partilere bile, bugünkü baskılı şartlar altında seçimlerde 2 milyon civarında oy veriliyor. PKK'nın dağda en azından 5 bin gerillasının bulunduğu söyleniyor. Öldürülen Kürtlerin sayısının 30 bini aştığı söyleniyor, her ölenin ortalama 4 tane kendi geldiği aile çevresinden tabii senpatizanı varsa, PKK taraftarı 100 binleri aşmaktadır. Avrupa'da herhangi bir şehirdeki Kürtlerin yürüyüşüne on binlerce PKK yanlısı ve Kürt özgürlük hareketi taraftarları katılmaktadır. Pasif ve görünmeyen taraftarları da hesaba katılırsa, PKK bir kuvvetli subyet olup, Kürt özgürlük hareketi için de, yeterli bir subjektif faktöre sahip olduğu görülür. Özgürlük hareketinin başarısı için bu temel prensipleri ve diğer kurallarını da bazı eksiklikleri olmasına rağmen yürüttüğü savaşta PKK bugüne kadar gelmiştir. Zaten bu kuvvetli durumu olmazsaydı, 20 yıllık direnişi şimdi çoktan bitirilmişti. ”

“ 97. sayfa: Türkiye hâkim gücü hatta ABD'nin ve AB'nin yardımıyla PKK'yı bitirtip problemi çözebileceklerini halen hayal edebiliyorlar. Oysaki PKK, bugün çoğunluktaki bir Kürt halkının yansıması olduğu gerçeği var. Objektif olarak görülürse, PKK olmadan PKK karşıtı Kürt akımlarını yürüten diğer örgütler dahi silinip yok olma durumunda oldukları da açıkça görülmektedir. PKK'yı dağıtabilseler dahi, Kürt halkının yine PKK gibi yeni şartlarda belki daha kuvvetli bir örgüt çıkarabileceğini de göremiyorlar. Ayriyeten gerçekte PKK bir ABD ve Türkiye müdahalesiyle, artık yenilenecek durumda da değildir. Pratikte böylesi bir müdahale bir iç savaşı getirir. Bu halde Türkiye, (...) bir emperyalist batağında ve (...) bir çıkmaza girmiş olur. ”

“ 103. sayfa: Türkiye Militarizmi, tam subjektif koşullara sahipken, uzun süreç içinde üç önemli objektif koşul kendi aleyhinedir: Dünyanın küreselleşmeye, bütünleşmeye gidişatı durumu (...), Türkiye'nin AB ortaklığının zarureti ile Türkiye'nin demokratleşmek zorunluğu durumu, ve de karşısında artık yalnız 20 yıl evvelki PKK ve onun gerillası değil, (...) PKK iradesiyle bütünleşen Kürt halkının çoğu, diğer bir deyişle PKK'nın istekleriyle Kürt halkının isteklerinin örtüşmüş olmasıyla Kürt halkının kendisi vardır. Bu durumlar önceden açıklandığından, burda yalnız koşullar konusu için değiniliyor. Her iki tarafın da devamlı değişip gelişen olumlu-olumsuz koşulları, her geçen günle ivedi olarak Türkiye'nin Kürt problemini barışçıl, demokratik ve insancıl bir çözüm için zorluyor. ”

8. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi (“Ağır Ceza Mahkemesi”), 23 Haziran 2008 tarihinde, başvuranı, kendisine atfedilen suçtan dolayı suçlu bularak, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca bir yıl altı ay hapis cezasına mahkûm etmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, gerekçesinde öncelikle, söz konusu kitabın 11, 69, 82, 85, 87, 88, 89, 90, 97 ve 103. sayfalarında, şu hususların belirtildiğini açıklamıştır: PKK, Kürt halkının çoğunluğunun arzusunu ve iradesini temsil etmiştir; PKK, öncü bir rol oynamıştır; söz konusu hareket, kendi liderleri olan Abdullah Öcalan’ın önderliğinde bir savaş başlatmıştır; örgüt için olası tek yol savaştır; örgütün gerçekçi bir stratejisi olmuştur ve halkla bütünleşmiştir; örgütün lideri Kürt halkının lideridir; örgütün lideri taktiklerini ve stratejilerini uygulamak ve savaşçı bilincini geliştirmek için ustalıkla hareket etmiştir; Abdullah Öcalan’ın açıklamalarına göre, Kürtlerin çoğunluğu, PKK adına özgürlük savaşına sürüklenebilmiştir; on binlerce PKK yanlısı Kürt, Avrupa’da gösterilere katılmışlardır ve PKK ve Kürt halkı birleşmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi ardından, kendi kanaatine göre, kitabın geri kalanında yumuşatılmayan bu kısımların, PKK’nın şiddet ve terör yöntemlerini açıkça övdüğü ve bu yöntemlere başvurulmasını teşvik ettiği, bunların Sözleşme’nin 10. maddesinde öngörülen ifade özgürlüğü kapsamında, şiddet olmadan direniş çağrıları, sert bir üslupla görüşlerin ifade edilmesi, düşmanca bir üslupla belirtilen ifadeler ya da şok edici açıklamalar olarak değerlendirilemeyeceği ve böylelikle terör örgütü lehine propaganda suçu teşkil ettiği kanısına varmıştır.

9. Yargıtay, 10 Ocak 2012 tarihinde, başvuran tarafından yapılan temyiz başvurusunu reddetmiş ve Ağır Ceza Mahkemesinin kararının dosya dikkate alındığında yerinde olduğu gerekçesiyle, ilgili hakkındaki mahkûmiyet kararını onamıştır.

10. Ağır Ceza Mahkemesi, 30 Ocak 2013 tarihinde, 6352 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesini dikkate alarak (aşağıda 14. paragraf), bu Kanun'un geçici 1. maddesi uyarınca, başvurana verilen cezanın infazının, başvuran bu cezayı çekmeye başlamadan önce, üç yıllık bir dönem boyunca ertelenmesine karar vermiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI

A. A. 3713 Sayılı Kanun'un 7. Maddesinin 2. Fıkrası

11. 12 Nisan 1991 tarihinde yürürlüğe giren, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“ [Yukarıdaki fıkroda] belirtilen örgütlere yardım edenlere ve örgütle ilgili propaganda yapanlar hakkında (...) bir yıldan beş yıla kadar hapis ve elli milyon liradan yüz milyon liraya kadar ağır para cezasına hükmolunur. ”

12. 18 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe giren 5532 sayılı Kanun tarafından değiştirilmesinin ardından, 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 2. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

“ Terör örgütünün propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (...) ”

13. 30 Nisan 2013 tarihinde yürürlüğe giren 6459 sayılı Kanun tarafından yapılan değişiklikten itibaren, söz konusu hüküm şunu öngörmektedir:

“ Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (...) ”

B. 6352 Sayılı Kanun

14. 6352 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara

İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında” Kanun, 5 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun’un geçici 1. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi ve 3. fıkrası, basın, yayın veya diğer düşünce ve fikir iletme yollarıyla işlenen bir suç nedeniyle verilen para cezasından ya da beş yılın altında bir hapis cezasından ibaret olan, kesinleşen her türlü cezanın infazının, bu türden bir cezayla cezalandırılan suçun 31 Aralık 2011 tarihinden önce işlenmesi koşuluyla, üç yıllık bir süre boyunca ertelenmesini öngörmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

15. Başvuran, kendi yayınevi tarafından bir kitabın yayımlanması nedeniyle hakkında açılan ceza davasının, Sözleşme’nin 10. maddesiyle öngörülen ifade özgürlüğü hakkının kullanılmasına ihlal teşkil ettiğini iddia etmektedir. Bu madde aşağıdaki gibidir:

“ 1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, kanunla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir. ”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

16. Hükümet, kabul edilemezliğe ilişkin bir itiraz ileri sürmektedir. Hükümet, başvuran tarafından yayımlanan ihtilaf konusu kitabın içeriğinin Sözleşme'nin 17. maddesi anlamında Sözleşme metnine ve ruhuna aykırı olduğu kanaatine vararak, Mahkemeyi, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca, başvurunun konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmazlık nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmektedir.

17. Başvuran, Hükümet tarafından dile getirilen itiraz hakkında herhangi bir görüş sunmamaktadır.

18. Mahkeme, söz konusu itiraz çerçevesinde, Sözleşme'nin 10. maddesi bağlamındaki şikâyetin esasıyla yakından ilişkili sorunların ileri sürüldüğü kanısına varmaktadır. Dolayısıyla Mahkeme, bu itirazın esasla birleştirilmesine karar vermektedir.

19. Öte yandan, Mahkeme, başvurunun Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit ederek, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların İddiaları

20. Başvuran, kendi yayınevi tarafından yayımlanan bir kitabın içeriği nedeniyle terör örgütü lehine propaganda yapma sebebiyle cezaya mahkûm edilmesinin, ifade özgürlüğü hakkını kullanmasına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini, bu müdahalenin Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrası anlamında herhangi bir meşru amaç izlemediğini, demokratik bir toplumda gerekli olmadığını ve böylelikle, Sözleşme'nin 10. maddesine ihlal teşkil ettiğini belirtmektedir.

21. Hükümet, başvuranın mahkûm edildiği hapis cezasını çekmemesi nedeniyle, ilgilinin ifade özgürlüğü hakkına yönelik bir müdahalenin yapılmadığını ileri sürmektedir. Hükümet, bir müdahalenin varlığının Mahkeme tarafından kabul edilmesinin gerekmesi durumunda, bu müdahalenin 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 2. fıkrasıyla öngörüldüğünü ve ulusal güvenliğin ve kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi yönünde meşru amaçlar izlediğini ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranın yayınevi tarafından yayımlanan kitabın içeriğinin PKK'yı ve liderini övdüğü ve toplumu, bu örgütün silahlı faaliyetlerini meşrulaştırarak, şiddet içeren yöntemlerine başvurmaya açıkça teşvik ettiği kanısına vararak, öte yandan, ihtilaf konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve izlenen meşru amaçlarla orantılı olduğunu iddia etmektedir.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

22. Mahkeme somut olayda, olayların meydana geldiği dönemde bir yayınevinin imtiyaz sahibi ve editörü olan başvuranın, kendi yayınevi tarafından yayımlanan bir kitabın içeriği sebebiyle, terör örgütü lehine propaganda yapma suçundan dolayı hakkında açılan ceza yargılamasının sonunda bir yıl, altı ay hapis cezasına mahkûm edildiğini (yukarıda 7-9. paragraflar) ve ardından bu cezanın infazının ertelenmesine karar verildiğini (yukarıda 10. paragraf) kaydetmektedir.

23. Mahkeme, başvuran hakkında açılan ve yaklaşık beş yıl, iki ay süren ceza yargılamasının, bu yargılamanın sonunda ilgili hakkında verilen bir yıl, altı ay hapis cezasına ilişkin mahkûmiyet kararının ve ilgiliyi üç yıllık bir erteleme süresine tabi tutan, cezanın infazının ertelenmesi kararının yaratabileceği caydırıcı etkiyi dikkate alarak, bunların, başvuranın ifade özgürlüğü hakkını kullanmasına yönelik bir müdahale olarak değerlendirildiği kanaatine varmaktadır (*Erdoğan/Türkiye*, No. 25723/94, §

72, AİHM 2000-VI, *Dilipak/Türkiye*, No. 29680/05, § 51, 15 Eylül 2015, *Ergüdoğan/Türkiye*, No. 48979/10, § 26, 17 Nisan 2018, ve *Selahattin Demirtaş/Türkiye (No. 3)*, No. 8732/11, § 26, 9 Temmuz 2019 ; ayrıca bk., aksi yönde bir karar için (*a contrario*), *Otegi Mondragon/İspanya*, No. 2034/07, § 60, AİHM 2011). Dolayısıyla, Mahkeme, başvurunun Sözleşme hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmadığına ilişkin itirazı reddetmektedir.

24. Mahkeme ardından, bu müdahalenin kanunla, özellikle 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin 2. fıkrasıyla öngörüldüğü hususunun taraflar arasında tartışma konusu olmadığını gözlemlemektedir (yukarıda 11-13. paragraflar). Mahkeme ayrıca, ihtilaf konusu müdahalenin, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrası bakımından ulusal güvenliğin ve kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi yönünde meşru amaçlar izlediğini kabul edebilmektedir.

25. Mahkeme, müdahalenin gerekliliğiyle ilgili olarak, ifade özgürlüğü konusundaki içtihatlarından doğan ve bilhassa *Bédat/İsviçre* ([BD], No. 56925/08, § 48, 29 Mart 2016), *Perinçek/İsviçre* ([BD], No. 27510/08, § 204 -208, AİHM 2015 (özetler)) ve *Faruk Temel/Türkiye* (No. 16853/05, §§ 53-57, 1 Şubat 2011) ve *Belge/Türkiye* (No. 50171/09, §§ 31, 34 ve 35, 6 Aralık 2016) kararlarında özetlenen ilkelere atıfta bulunmaktadır.

26. Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinin 2. fıkrasının, siyasi konuşmayla veya genel menfaat sorunlarıyla ilgili alanda, ifade özgürlüğüne sınırlamalar getirilmesine yer vermediğini hatırlatmaktadır (*Wingrove/Birleşik Krallık*, 25 Kasım 1996, § 58, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1996-V, ve *Seher Karataş/Türkiye*, No. 33179/96, § 37, 9 Temmuz 2002). Bu bağlamda, bu türden görüşler şiddete teşvik etmediğinde - bir başka ifadeyle, söz konusu görüşler şiddet içeren yöntemlere veya kanlı bir intikama başvurmayı tavsiye etmediğinde, yandaşlarının hedeflerini gerçekleştirmek için terör eylemlerinin

yapılmasını haklı göstermediğinde ve yine belirlenen kişilere karşı gösterdikleri derin ve mantıksız nefretle şiddete teşvik edecek nitelikte olarak yorumlanamadığında - Sözleşmeciler Devletler, Sözleşme'nin 10. maddenin 2. fıkrasında belirtilen, toprak bütünlüğünün, ulusal güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi yönündeki amaçlardan yararlanarak dahi olsa, toplumun bu görüşlerden haberdar edilme hakkını sınırlandıramazlar (*Sürek/Türkiye (No. 4)* [BD], No. 24762/94, § 60, 8 Temmuz 1999, *Nedim Şener/Türkiye*, No. 38270/11, § 116, 8 Temmuz 2014, *Şık/Türkiye*, No. 53413/11, § 105, 8 Temmuz 2014, ve yukarıda anılan *Selahattin Demirtaş kararı (No. 3)*, § 30).

27. Mahkeme, mevcut davaya konu edilen ve yayımlanması nedeniyle başvuranın mahkûm edildiği kitabın ihtilaf konusu kısımlarının, PKK'nın oluşumuna yol açan tarihi nedenler hakkında kitabın yazarının görüşlerini; bu örgütün Kürt halkıyla olan ilişkisini, PKK'nın yararlandığı halk desteğini ve Kürt özgürlük hareketi çerçevesinde bu örgütün temsilciliğini; örgütün yapısını, işleyişini ve stratejilerini; örgüt liderinin örgüt bünyesindeki görevini ve Kürt halkı için lider statüsünü; PKK tarafından şiddete başvurulmasına temel teşkil eden gerekçeleri ve çatışmanın tarafları arasındaki silahlı çatışmaları çevreleyen koşulları anlattığını kaydetmektedir. Bu kısımların birinde, yazar, iki taraf arasında savaşın devamının mantıksız olduğunu ve Kürt sorununa yönelik barışçıl ve demokratik bir çözümün çatışmanın tek olası sonucu olduğunu tespit etmektedir (yukarıda 7. paragraf).

28. Mahkeme dolayısıyla, kitabın ihtilaf konusu kısımlarının itiraz edilemez bir şekilde genel menfaate ilişkin bir sorunla, yani PKK ve Türk makamları arasında çatışmanın kökenleri ve niteliğiyle ve PKK'nın Kürt halkı adına üstlendiğini iddia ettiği görev ve stratejileriyle ilgili olduğunu değerlendirmektedir.

29. Mahkeme, ulusal makamlar tarafından başvuran hakkındaki mahkûmiyet kararını desteklemek için kabul edildiği şekliyle kitabın ihtilaf

konusu kısımlarında, kitapta belirtildiği üzere PKK'nın görevi hakkında bir çalışma olarak sunulan söz konusu kitabın, bu örgüt ve lideri tarafından kabul edilen stratejiler ve siyasetler ve bu örgütün ve liderinin Kürt halkıyla olan ilişkileri konusunda oldukça övgü dolu sözler içerdiğini belirtmektedir. Mahkeme ayrıca, kitabın ihtilaf konusu kısımlarında, Kürt halkının özgürlüğü için demokratik ve siyasi bir mücadele olasılığının, makamlar tarafından Kürt sorununa yönelik barışçıl bir çözümün kaçınılmaz olduğu kanısına varılarak belirli bir süreyle engellendiği gerekçesiyle, PKK tarafından şiddete başvurulmasının haklı görüldüğünün anlaşıldığını kaydetmektedir (yukarıda 7. paragraf). Mahkeme, özellikle yukarıda belirtilen sözleri içeren kitabın bazı kısımları, bu yazıların hangi bağlamda yayımlandığı, bu yazıların zarar verme ihtimali ve davanın koşulları dikkate alındığında, bu kısımların, Mahkeme nazarında göz önünde bulundurulması gereken temel unsur olan, şiddet kullanımına teşvik içerdiği şeklinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine (yukarıda anılan *Sürek* kararı, § 58) ve bu kitabın yayımlanması nedeniyle başvuranın cezaya mahkûm edilmesinin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığına ve hedeflenen meşru amaçlarla orantılı olup olmadığına ilişkin sorunların ortaya çıktığını gözlemlemektedir.

30. Mahkeme bu bağlamda, başvuranın ifade özgürlüğü hakkına yönelik müdahalenin “gerekliliğinin” somut olayda ikna edici bir şekilde ortaya konulup konulmadığını değerlendirmek için, kendi içtihatlarına uygun olarak, özellikle ilgili hakkında verdikleri mahkûmiyet kararını desteklemek için ulusal mahkemeler tarafından kabul edilen gerekçe ışığında karar vermesi gerektiğini belirtmektedir (*Gözel ve Özer/Türkiye*, No. 43453/04 ve 31098/05, § 51, 6 Temmuz 2010).

31. Mahkeme, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından verilen mahkûmiyet kararına ilişkin bir değerlendirmede bulunarak, söz konusu mahkemenin öncelikle, sorunlu olduğunu düşündüğü ve kendi kanaatine göre, şu hususları ileri süren kitabın bazı kısımlarını belirttiğini gözlemlemektedir:

PKK, Kürt halkının çoğunluğunun arzusunu ve iradesini temsil etmiştir; PKK, öncü bir rol oynamıştır; söz konusu hareket, kendi liderleri olan Abdullah Öcalan'ın önderliğinde bir savaş başlatmıştır; örgüt için olası tek yol savaştır; örgütün gerçekçi bir stratejisi olmuştur ve halkla bütünleşmiştir; örgütün lideri Kürt halkının lideridir; örgütün lideri taktiklerini ve stratejilerini uygulamak ve savaşçı zihniyetini geliştirmek için ustalıklı hareket etmiştir; Abdullah Öcalan'ın açıklamalarına göre, Kürtlerin çoğunluğu, PKK adına özgürlük savaşına sürüklenebilmiştir; on binlerce PKK yanlısı Kürt, Avrupa'da gösterilere katılmışlardır ve PKK ve Kürt halkı birleşmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi ardından, kendi kanaatine göre, kitabın tamamında yumuşatılmayan ve ifade özgürlüğü kapsamına girdiği şeklinde değerlendirilemeyecek olan bu kısımların, PKK'nın şiddet ve terör yöntemlerini açıkça övdüğü ve bu yöntemlere başvurmayı teşvik ettiği ve böylelikle terör örgütü lehine propaganda suçunun olduğu kanısına varmıştır (yukarıda 8. paragraf). Yargıtay, Ağır Ceza Mahkemesinin kararının dosya dikkate alındığında yerinde olduğu kanaatine vararak, bu kararı onamıştır (yukarıda 9. paragraf).

32. Mahkeme, somut olayda, ulusal makamlar tarafından verilen kararlarda, kitabın tamamı bağlamında değerlendirilen ihtilaf konusu kısımların, hangi nedenle, kitabın yayımlanması kapsamında PKK tarafından kullanılan şiddet yöntemlerini meşrulaştırdığı ve teşvik ettiği şeklinde yorumlanması gerektiği hususunda yeterli bir açıklamanın bulunmadığını tespit etmektedir. Mahkeme ayrıca, bu kısımların hangi nedenle, PKK ve güvenlik güçleri arasındaki çatışmaya ilişkin genel menfaatle ilgili sorunlar hakkında bir kamu tartışmasına katıldığı şeklinde değerlendirilemeyeceğine ilişkin herhangi bir inceleme içermediğini belirtmektedir (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*), yukarıda belirtilen *Dilipak* kararı, § 69). Mahkeme bu bağlamda, çatışan menfaatlerin dengede tutulması çerçevesinde, ulusal makamların, çatışan taraflardan biri bakımından, kendileri için her ne kadar rahatsız edici olsa

da, bir çatışma durumunu göz önünde bulundurarak, toplumun başka bir şekilde bilgilendirilmesi hakkını yeterince dikkate almaları gerektiğini hatırlatmaktadır (yukarıda belirtilen *Gözel ve Özer* kararı, § 56).

33. Mahkeme, somut olayda ulusal mahkemeler tarafından yapılan incelemenin, kitabın ihtilaf konusu kısımlarının, içeriği, yazıldığı bağlam ve zarar verme ihtimali dikkate alındığında, şiddet kullanımına, silahlı direnişe veya ayaklanmaya teşvik ettiği ya da nefret söylemi oluşturduğu şeklinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususuna cevap vermemesi nedeniyle (*Mart ve diğerleri/Türkiye*, No. 57031/10, § 32, 19 Mart 2019), bu inceleme bağlamında, şiddeti, nefreti veya hoşgörüsüzlüğü beslediği ya da haklı gösterdiği ileri sürülen sözlü veya yazılı ifadelerle ilişkin olarak, Sözleşme'nin 10. maddesi açısından Mahkemenin içtihatlarında düzenlenen bütün ilkelerin dikkate alınmadığının anlaşıldığını tespit etmektedir (yukarıda anılan *Perinçek* kararı, § 208). Dolayısıyla Mahkeme, ulusal makamların, ifade özgürlüğüne ilişkin davalarda kendisi tarafından açıklanan ve uygulanan bütün kriterler bakımından uygun bir incelemede bulunmadıkları kanaatindedir (yukarıda anılan *Gözel ve Özer* kararı, § 51).

34. Mahkeme, yukarıda belirtilenleri dikkate alarak, mevcut davanın koşullarında, ulusal makamların, başvuranı söz konusu kitabın kendi yayınevi tarafından yayımlanması nedeniyle terör örgütü lehine propaganda yapma suçundan mahkûm ederek, ilgilinin ifade özgürlüğü hakkı ile izlenen meşru amaçlar arasında kendi içtihatları tarafından düzenlenen kriterlere uygun ve yeterli bir denge kurmadıkları sonucuna varmaktadır (yukarıda anılan *Ergündoğan* kararı, § 34, ve *Fatih Taş/Türkiye* (No. 5), No. 6810/09, § 40, 4 Eylül 2018).

35. Bu nedenle, Mahkeme, Hükümetin ihtilaf konusu tedbiri haklı göstermek için ulusal makamlar tarafından ileri sürülen gerekçelerin yerinde ve yeterli olduğunu ve bu tedbirin demokratik bir toplumda gerekli olduğunu kanıtlayamadığı kanısına varmaktadır.

36. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

37. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“ Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder. ”

A. Tazminat

38. Başvuran, maruz kaldığı kanaatine vardığı manevi zarar bağlamında 20.000 avro (EUR) talep etmektedir.

39. Hükümet, manevi zarar bağlamında sunulan talebin, aşırı olduğunu ve Mahkemenin içtihatları çerçevesinde ödenmesine hükmedilen miktarlara uygun olmadığını ileri sürmektedir.

40. Mahkeme, başvurana manevi zarar bağlamında 2.000 avro ödenmesinin uygun olduğu kanısına varmaktadır.

B. Masraf ve Giderler

41. Başvuran aynı zamanda, avukat masrafları için 6.785 Türk lirası (TRY), çeviri masrafları için 500 Türk lirası, malzeme masrafları için 50 Türk lirası ve posta masrafları için 50 Türk lirası talep etmektedir. Başvuran, bu taleplerine dayanak olarak, herhangi bir belge sunmamakta ve avukatının bu masrafların gerçekliğini, makul oranda ve gerekli olduğunu kanıtladığını belirtmektedir.

42. Hükümet, kendi kanaatine göre, başvuranın yeterince ayrıntılı olarak belirtilmeksizin ileri sürülen masrafları desteklemek için herhangi bir ödeme belgesi ya da başka bir belge sunmadığını ifade etmektedir.

43. Mahkemenin içtihatlarına göre, bir başvurana yalnızca, masraf ve giderlerinin gerçekliğini, gerekliliğini ve miktarlarının makul olduğunu ispatlaması durumunda, bu masraflar iade edilebilmektedir. Mahkeme,

somut olayda, kendisine sunulan belgeleri ve içtihatlarını dikkate alarak, masraf ve giderlere ilişkin talebi, başvuran tarafından bu bağlamda kanıtlayıcı belgelerin sunulmaması sebebiyle reddetmektedir.

C. Gecikme Faizi

44. Mahkeme, gecikme faizi olarak, bu tutarlara, Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME,

1. Oy birliğiyle, Hükümetin, başvurunun Sözleşme hükümleriyle konu bakımından (*ratione materiae*) bağdaşmamasına ilişkin itirazının esasla birleştirilmesine ve bu itirazın reddedilmesine;
2. Oy birliğiyle, başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
3. Oy birliğiyle, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine;
4. Bire karşı altı oyla,
 - a) Davalı Devlet tarafından başvurana, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca, işbu kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek ve bu miktar üzerinden ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, manevi tazminat olarak 2.000 EUR (iki bin avro) ödenmesine,
 - b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu tutarlara Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

5. Oy birliğiyle, adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine

karar vermiştir.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, 5 Mayıs 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan

İşbu kararın ekinde, Sözleşme'nin 45. maddesinin 2. fıkrasına ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 74. maddesinin 2. fıkrasına uygun olarak, Hâkimler Bosnjak ve Yüksel'in sundukları ayrık görüşlerin bir özeti yer almaktadır.

R.S.

H.B.

HÂKİMLER BOŠNJAK VE YÜKSEL'İN SUNDUKLARI KISMEN ORTAK MUTABAKAT ŞERHİ

(Çeviri)

1. Çoğunluğun Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiği yönünde vardığı sonuca katılmaktayız. Bu konuda, söz konusu ihlalin niteliği gereği usuli olduğunu vurgulamak istemekteyiz. Bu tespit, Mahkemenin ulusal makamların ilgilinin ifade özgürlüğü hakkı ile müdahalenin meşru amacı arasında yeterli bir denge kurmadıkları sonucuna vardığı, kararın 34. paragrafında doğru olarak görünmektedir. Bu bağlamda, makamların Mahkemenin içtihatlarıyla düzenlenen kriterlere uygun bir denge kurmaları halinde, ulusal düzeyde bu davada varılabilecek sonuç hakkında tahminde bulunmak istememekteyiz.

2. Her ne kadar bu mutabakat şerhini yazıyor olsak da, 27. paragrafın dile getirilmesi konusundaki anlaşmazlığımızı belirtmekteyiz. Bu bağlamdaki çekincelerimiz iki yönlüdür. Bir yandan, çoğunluğun, söz konusu paragrafta, ilgili kısımları özetlemeye çalışarak, bize kısmen eksiksiz görünen ve özellikle ihlalin usuli niteliğiyle büyük ölçüde bağdaşmaz olan ihtilaf konusu kitabın içeriğine ilişkin bir incelemeyi önerdiğini düşünmekteyiz. Diğer yandan, söz konusu paragraf, muhtemelen çoğunluğun niyetinin bu yönde olmamasına rağmen, okuyucunun, Mahkemenin, yalnızca başvuran tarafından kendi kitabında dile getirilen iddialardan oluşan bazı olay ve koşullara objektif bir nitelik verdiğini düşünebileceği bir şekilde belirtilmektedir. Söz konusu paragraf bilhassa, a) PKK'nın yararlandığı halk desteği ve Kürt özgürlük hareketi çerçevesinde bu örgütün temsilciliği ve b) örgüt bünyesinde PKK'nın lider rolü ve Kürt halkı için lider statüsü hakkında başvuran tarafından dile getirilen görüşlere atıfta bulunmaktadır. Böylelikle, talihsiz bir anlatım nedeniyle, PKK'nın

yararlandığı halk desteği, Kürt halkının özgürlüğü için PKK'nın mücadelesi ve Öcalan'ın Kürt halkının lideri statüsü, yalnızca Mahkemenin gereken mesafeyi koruduğu yönündeki iddialardan ziyade, başvuranın bir görüşe sahip olduğu objektif olaylar olarak değerlendirilebilmektedir. Kısacası, sadece kararın bu kısmının kaldırılmasının, Mahkemenin gerekçesi için yararlı olacağını düşünmekteyiz.

HÂKİM YÜKSEL'İN KISMEN MUHALEFET ŞERHİ

Çoğunluğun, başvurana manevi tazminat olarak 2.000 avro ödenmesi yönündeki kararına katılmamaktayım. Mahkemenin karar verdiği Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlalinin yalnızca usuli niteliği dikkate alındığında, bir ihlal tespitinin tek başına, başvuranın muhtemelen maruz kaldığı manevi zarar için yeterli bir adil tazmin sağladığı kanaatindeyim (bk., bu davaya uygulanabildiği ölçüde, *(mutatis mutandis)*, *Cengiz ve diğerleri/Türkiye*, No. 48226/10 ve 14027/11, § 73, AİHM 2015 (özetler)).